

Beleid Bewaartermijnen

 **GEGEVENS
AUTORITEIT**

Inleiding

Bij het uitvoeren van de politietaak en in onze bedrijfsvoering verwerken we gegevens van collega's, verdachten en andere betrokkenen. Deze inbreuk op privacy is onvermijdelijk. Zolang het voor de politietaak of de bedrijfsvoering noodzakelijk is, mogen we deze gegevens verwerken en omgekeerd geldt dus ook; als de noodzaak er niet meer is, stopt de verwerking.

Het zorgvuldig verwijderen en vernietigen van gegevens is dus de uitkomst van een afweging tussen het kunnen uitvoeren van de politietaak en de bedrijfsvoering enerzijds en het borgen van de privacy van collega's, verdachten en andere betrokkenen anderzijds.

Het Uitvoeringskader Privacy & Security by Design (PSbD) beschrijft alle kaders voor de zorgvuldige omgang met gegevens door de politie. Zowel bij het uitvoeren van de politietaak als bij de bedrijfsvoering. Het uitvoeringskader bestaat uit twaalf principes. Principe 8 gaat specifiek over bewaartermijnen:

Gegevens worden niet langer verwerkt dan is toegestaan en worden vernietigd zodra ze niet langer noodzakelijk zijn.

In PSbD wordt toegelicht wat hiermee wordt bedoeld (de rationale);

“De termijnen voor het verwerken, verwijderen en vernietigen zijn gekoppeld aan het doel waarvoor de gegevens verzameld worden en de werkprocessen waarin de gegevens verwerkt worden. Voor de termijn waarbinnen de gegevens bewaard moeten worden, moet de informatievoorziening waarborgen treffen voor duurzame beschikbaarheid en toegankelijkheid. Deze waarborgen worden uitgewerkt in het Normenkader Duurzame Toegankelijkheid van Overheidsinformatie (DUTO). De ‘spelregels’ voor gegevensbeheer zijn vastgelegd in de Beheerregeling Documentaire Informatie Politie 2017 en de termijnen voor bewaren en vernietigen zijn verzameld in de Generieke Selectielijst voor de Nationale Politie (concept).”¹

¹ Zie p. 61 van het Uitvoeringskader Privacy & Security by Design, versie 2.0

“Gegevens worden niet langer verwerkt dan is toegestaan en worden vernietigd zodra ze niet langer noodzakelijk zijn.”

Het principe voor verwijderen en vernietigen van gegevens is dus vrij eenvoudig.

Maar de uitwerking is minder eenvoudig. Zo stelt de Archiefwet 1995 eisen aan de bewaartermijn van overheidsinformatie, maar stellen de Wet politiegegevens (Wpg) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) eisen aan de termijn van verwijderen en vernietigen van persoonsgegevens. Ook het Wetboek van Strafvordering (Sv) stelt beperkingen bij het verwerken van specifieke politiegegevens.

Om gegevens tijdig te verwijderen en vernietigen moeten we al deze wetten in samenhang overzien. Daarbij zijn veel van de bepalingen ‘open’ geformuleerd, wat betekent dat we als politie zelf concrete invulling moeten geven aan de bewaartermijn. Dat geeft wat vrijheid maar ook de verantwoordelijkheid het beleid op bewaartermijnen helder op te schrijven en goed te motiveren.

Die verantwoordelijkheid houdt ook in, dat we de politieke realiteit niet uit het oog verliezen bij het daadwerkelijk uitvoeren van dit beleid. Zo heeft de minister van J&V in reactie op de motie van TK lid van Oosten² toegezegd cold case informatie vooralsnog niet te vernietigen³. Dat houdt voorlopig in dat bepaalde gegevens ook na de bewaartermijn niet worden vernietigd. Voor een analyse van dit besluit en de consequenties verwijzen we naar de Gegevensautoriteit binnen directie IV van politie.

² kst-35000-VI-37

³ brief van de minister aan de TK in reactie op de motie van Oosten, kst-29628-859

Doel en doelgroep

In dit beleidskader werken we principe 8 – Bewaren en vernietigen – verder uit. Bijvoorbeeld wordt concreet wanneer termijnen voor verwijderen en vernietigen voor verschillende gegevenssoorten starten en hoe lang ze zijn. We gaan ook in op de begrippen zelf; wat bedoelen we precies met verwerken, wat doen we op systeemniveau als we gegevens verwijderen en wat als we gegevens vernietigen? Door dit uit te werken, stellen we de doelgroep hopelijk in staat de relevante wetsbepalingen, bedrijfsregels, begrippen en bewaartermijnen in samenhang te bezien zodat bij de implementatie daarvan juiste keuzes worden gemaakt. Bijvoorbeeld door grenzen aan gegevensverwerking te stellen in een project of programma. Maar ook indirect, door de bepalingen te vertalen naar requirements voor ontwikkeling van een applicatie of werkproces

Waar dit mogelijk is, verwijzen we naar relevante bestaande kaders, richtlijnen, procedures en werkinstructies.

In het algemene Privacybeleid van de politie zijn wettelijke verplichtingen uitgewerkt in normen. Dit beleidskader moet worden aangemerkt als specifiek beleid ten aanzien van het bewaren van bewaren van persoonsgegevens¹.

Dit document is bedoeld voor:

- Adviseurs op het gebied van (informationele) privacy, waaronder privacyfunctionarissen.
- Programma – en projectmanagers, Senior Business-experts, Product owners en andere betrokkenen bij de ontwikkeling van processen en systemen waarin persoonsgegevens worden verwerkt.
- Functioneel beheerders en andere experts die betrokken zijn bij de inrichting van systemen.
- Lijnmanagers die sturing geven aan de inachtneming van de bewaartermijnen

Beleid

Bewaartermijnen

Inhoud

1. Juridisch kader.....5

1.1. Algemene Verordening Gegevensbescherming 5

1.2. Wet en Besluit politiegegevens 6

1.3. Wetboek van Strafrecht (Sr) 7

1.4. Wetboek van Strafvordering (Sv) 7

1.5. Wet en besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens 9

1.6. Archiefwet 1995 9

2. Definities en bedrijfsregels10

2.1. Verwerken 11

2.2. Beperken van de verwerking 12

2.3. Beeindigen van de verwerking 13

2.4. Bedrijfsregels datamanagement 15

2.5. Bedrijfsregels politieonderzoeken (artikel 9 Wpg) 18

3. Bewaartermijnen.....19

3.1. Overheidsinformatie (Archiefwet) 19

3.2. Bedrijfsvoeringsgegevens (AVG) 19

3.3. Politiegegevens voor uitvoering van de dagelijkse politietaak (artikel 8) 21

3.4. Politiegegevens voor onderzoek in verband met de handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval (artikel 9) 22

3.5. Politiegegevens voor inzicht in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde (artikel 10) 25

3.6. Politiegegevens voor controle en beheer van informanten (artikel 12) 26

3.7. Politiegegevens voor ondersteunende taken (artikel 13) 26

3.8. Verwijderde politiegegevens (artikel 14) 27

Hoofdstuk 1: Overzicht van wet- en regelgeving die kaderstellend is voor het bewaren van persoonsgegevens.

Hoofdstuk 2: Begrippen en uit de politiepraktijk waarin we uitleggen wat we met gebruikte termen bedoelen en hoe dit vertaald moet worden naar proces- en systeemontwerp.

Hoofdstuk 3: Concrete bewaartermijnen per categorie van politiegegevens, een afwegingskader voor bewaartermijnen van persoonsgegevens en enkele veelgevraagde beleidsuitspraken over bewaartermijnen.

1. Juridisch kader

In de basis mogen persoonsgegevens niet langer worden verwerkt dan noodzakelijk is voor het doel van de verwerking. De AVG en de Wpg geven echter op een verschillende manier invulling aan dit principe.

In dit hoofdstuk wordt eerst weergegeven met welke aspecten van de AVG rekening moet worden gehouden. Daarna wordt uitgebreider ingegaan op het juridisch kader met betrekking tot het verwijderen en vernietigen van politiegegevens. Dit kader wordt gevormd door verschillende wettelijke bepalingen en uitvoeringsregelingen. Deze hebben enerzijds tot doel de politie te laten beschikken over de persoonsgegevens die nodig zijn voor een goede bedrijfsvoering en uitvoering van de politietaak en anderzijds de persoonlijke levenssfeer van de burger in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens te beschermen.

Daar waar duiding wordt gegeven aan onderdelen van de AVG, of aan aspecten die voor zowel de AVG als de Wpg relevant zijn, gebruiken we het begrip ‘persoonsgegeven(s)’. Als specifiek wordt ingegaan op elementen uit de Wpg dan hebben we het over ‘politiegegeven(s)’.

1.1. Algemene Verordening Gegevensbescherming

In de AVG is bepaald hoe de politie moet omgaan met persoonsgegevens. Algemene uitgangspunten daarbij zijn:

- Persoonsgegevens moeten worden bewaard zodanig dat de betrokkene niet langer is te identificeren dan noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens worden verwerkt
- Persoonsgegevens mogen voor langere perioden worden opgeslagen voor zover de persoonsgegevens louter met het oog op archivering in het algemeen belang, wetenschappelijk of historisch onderzoek of statistische doeleinden worden verwerkt
- De verwerkingsverantwoordelijke informeert de betrokkene over de periode gedurende welke de gegevens worden opgeslagen of (tenminste) over de criteria ter bepaling van die bewaartermijn. Organisaties bepalen dus zelf hoe lang zij persoonsgegevens verwerken, rekening houdend met het doel van de verwerking. Daarbij kunnen bewaartermijnen uit meer specifieke wet- en regelgeving overigens leidend zijn, zoals bijvoorbeeld de belastingwetgeving
- Ook hebben betrokkenen het recht op gegevenswissing, bijvoorbeeld wanneer de persoonsgegevens niet langer nodig zijn voor de doeleinden waarvoor zij zijn verzameld of de betrokkene zijn of haar toestemming intrekt.

Voor zover persoonsgegevens binnen de politieorganisatie worden verwerkt op grond van de AVG, vooral in de bedrijfsvoering en als het gaat om vreemdelingenzaken en de korpscheftaken, moet dus voorafgaand aan de verwerking bepaald worden binnen welke beoogde termijn de gegevens worden gewist. De verantwoordelijke bepaalt en motiveert de bewaartermijn en dit moet vervolgens zijn beslag krijgen in applicaties en werkprocessen. Daarnaast speelt het onderwerp bewaartermijnen, in het kader van transparantie en verantwoording, een belangrijke rol in het privacystatement (actieve informatieplicht), bij het verwerkingsregister en desgevraagd bij verzoeken om inzage of wissing.

1.2. Wet en Besluit politiegegevens

In de Wpg en het Besluit politiegegevens (Bpg) is bepaald hoe de politie moet omgaan met politiegegevens. Algemene uitgangspunten daarbij zijn:

- Politiegegevens worden slechts verwerkt voor zover ze noodzakelijk zijn voor in de Wpg beschreven doeleinden.
- Politiegegevens worden uitsluitend voor een ander doel verwerkt voor zover de Wpg daar uitdrukkelijk in voorziet, de verwerking niet onverenigbaar is met het doel waarvoor ze zijn verkregen en de verwerking voor dat andere doel noodzakelijk is en in verhouding staat tot dat doel.
- De nodige maatregelen worden getroffen opdat politiegegevens worden verwijderd of vernietigd zodra zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel waarvoor zij zijn verwerkt of dit door enige wettelijke bepaling wordt vereist.

Ter invulling van het eerste uitgangspunt zijn in de Wpg de volgende doelen voor de verwerking van politiegegevens bepaald:

- Politiegegevens voor uitvoering van de dagelijkse politietaak (artikel 8);
- Politiegegevens voor onderzoek in verband met de handhaving van de rechtsorde in een bepaald geval (artikel 9);
- Politiegegevens voor inzicht in de betrokkenheid van personen bij bepaalde ernstige bedreigingen van de rechtsorde (artikel 10);
- Politiegegevens voor controle en beheer van informanten (artikel 12), en
- Politiegegevens voor ondersteunende taken (artikel 13).

Het doel is dus bepalend voor de wijze waarop politiegegevens mogen worden gebruikt en onder welke voorwaarden en op welk moment de gegevens verwijderd of direct vernietigd moeten worden. Deze termijnen worden bepaald in de hierboven genoemde wetsartikelen en staan ook in hoofdstuk 4 (Bewaartermijnen) van dit document genoemd.

In het algemeen geldt dat gedurende de gehele verwerkingsperiode beoordeeld moet worden of de gegevens voor een andere doel verder verwerkt kunnen worden.

1.3. Wetboek van Strafrecht (Sr)

De Wpg stelt dus belangrijke voorwaarden aan het verwerken van politiegegevens, maar staat die verwerking toe zolang er een verwerkingsgrond bestaat. Om te kunnen bepalen of dit nog het geval is, moet ook naar het Wetboek van Strafrecht (Sr) gekeken worden. Politiegegevens kunnen immers nog noodzakelijk zijn totdat de onderliggende zaak onherroepelijk is geworden. Als de zaak niet is opgelost en ook niet is ingezonden naar het OM, dan wordt het onderzoek weliswaar voortgezet, maar vaak op een minder intensief niveau. De gegevens moeten beschikbaar blijven voor het geval er nieuwe aanknopingspunten zijn. Verwerking van de politiegegevens blijft dan noodzakelijk tot uiterlijk het moment dat de feiten waarop het onderzoek zich richt verjaard zijn. De verjaringstermijnen zijn beschreven in artikel 70 Sr.

1.4. Wetboek van Strafvordering (Sv)

Zoals vermeld moeten politiegegevens worden verwijderd of vernietigd zodra dit door enige wettelijke bepaling wordt vereist². Dergelijke bepalingen zijn onder andere te vinden in Sv in het kader van bijzondere opsporingsbevoegdheden.

Zo worden termijnen gesteld in verband met de bewaring en vernietiging van processen-verbaal en andere voorwerpen waaraan gegevens kunnen worden ontleend die zijn verkregen door bijvoorbeeld het opnemen van vertrouwelijke communicatie (tappen) of de vordering van telecommunicatiegegevens, voor zover die niet bij de processtukken zijn gevoegd³. Maar ook ten aanzien van processen-verbaal of andere voorwerpen die mededelingen van geheimhouders bevatten⁴ en ten aanzien van gegevens die zijn vastgelegd tijdens een doorzoeking en die van geen betekenis zijn voor het onderzoek⁵.

Hier wordt dus een belangrijke beperking gesteld aan het verwerken van politiegegevens gedurende het onderzoek. Gegevens die niet (meer) nodig zijn voor dat onderzoek moeten eerder worden vernietigd.

Ook in het kader van de identiteitsvaststelling van verdachten, veroordeelden en getuigen, het bewaren van kentekengegevens en het bewaren van auditieve en audiovisuele registraties worden specifieke bewaartermijnen gesteld.

² artikel 4, lid 2 Wpg

³ artikel 126cc en artikel 126dd Sv

⁴ artikel 126aa Sv

⁵ artikel 126nn Sv

1.4.1. Besluit bewaren en vernietigen niet-gevoegde stukken

In dit besluit worden nadere voorschriften gegeven omtrent de wijze waarop de processen-verbaal en andere voorwerpen⁶ worden bewaard en vernietigd. Zo dient de officier van justitie een bevel tot vernietiging af te geven en wordt uiteengezet wat onder ‘vernietiging’ wordt verstaan.

1.4.2. Besluit identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen

Om er zeker van te zijn dat een verdachte is wie hij zegt te zijn, moet de opsporingsambtenaar de identiteit van de verdachte vaststellen⁷. De foto's en vingerafdrukken worden weliswaar afgenomen in het kader van de uitvoering van de politietaak en vallen daarmee onder de werking van de Wpg, maar voor wat betreft de verdere verwerking van die gegevens, zoals de bewaartermijnen, is Sv⁸ en het Besluit identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen leidend.

6 zoals bedoeld in artikel 126cc Sv

7 artikel 27a en 55c Sv

8 artikelen 27b en 55c Sv

1.4.3. Besluit tot vaststelling van nadere regels voor het vastleggen en bewaren van kentekengegevens op grond van artikel 126jj van het Wetboek van Strafvordering door de politie

In dit besluit worden nadere voorschriften gegeven omtrent de wijze waarop ANPR-gegevens (hits) aangewend mogen worden voor een onderzoek. Voor het overige moeten de gegevens vier weken na vastlegging worden vernietigd.⁹

1.4.4. Aanwijzing auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachten

In het belang van de waarheidsvinding is het wenselijk dat in bepaalde gevallen aangiften en/of verhoren auditief of audiovisueel worden opgenomen. In genoemde aanwijzing en het bijbehorende protocol wordt niet alleen voorgeschreven in welke gevallen dit nodig is, maar ook hoe lang de registraties bewaard mogen worden en op welke wijze ze vernietigd moeten worden.

9 artikel 126jj, lid 2 Sv en artikel 9, lid 5 van het ANPR-besluit

1.5. Wet en besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens

Deze wet regelt de verwerking van justitiële gegevens, strafvorderlijke gegevens en persoonsdossiers bij onder andere de Justitiële Informatiedienst en de arrondissementsparketten. De Wet en het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg en Bjsjg) spelen in eerste instantie dan ook geen rol bij het vraagstuk van verwijderen en vernietigen van politiegegevens. Indirect zijn een paar bepalingen uit het Bjsjg echter wel relevant omdat zij de grondslag vormen voor de verstrekking van zogenaamde afloopberichten.

Politiegegevens die in het kader van een (omvangrijk) strafrechtelijk onderzoek worden verwerkt¹⁰, moeten worden verwijderd indien zij niet langer noodzakelijk zijn voor het doel van het onderzoek. Dat zal vaak het geval zijn nadat de zaak onherroepelijk is geworden. In het Bjsjg is geregeld “dat justitiële gegevens kunnen worden verstrekt aan de politie om te kunnen voldoen aan de naleving van de verplichting uit de Wpg om politiegegevens te verwijderen/vernietigen indien deze niet meer noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de politietaak. Deze gegevens worden verstrekt in de vorm van afloopberichten

10 artikel 9 Wpg

11 artikel 11b

1.6. Archiefwet 1995

De gegevens die politie verwerkt vallen vanaf het moment van vastlegging zowel onder de werking van de AVG of Wpg als onder die van de Archiefwet 1995 (Archiefwet). De Archiefwet verplicht overheidsorganen om overheidsinformatie in goede, geordende en toegankelijk staat te brengen en te bewaren. Met de term overheidsinformatie worden alle informatieobjecten bedoeld, dus documenten, beeld- en/of geluidsmateriaal, informatie van websites of apps, e-mails etc., die door de politie wordt opgemaakt of ontvangen.

De Archiefwet vereist dat overheidsorganen een selectielijst opstellen aan de hand waarvan wordt bepaald welke gegevens na hoeveel tijd vernietigd worden en welke gegevens bewaard blijven. De politie heeft de vernietigingstermijnen in de selectielijst in overeenstemming gebracht met de eerdergenoemde bewaartermijnen uit de Wpg en Sr.

